

Klimat- och näringslivsdepartementet

Uppdrag att se över myndigheters uppgifter och ansvar inom energiområdet

Sammanfattning

För att möta Sveriges behov av ny fossilfri energi lägger regeringen nu om inriktningen för energipolitiken. Klimatomställningen bygger på att fossila bränslen försvinner ur energisystemet. Det energipolitiska målet för elproduktionens sammansättning ändras från 100 procent förnybar elproduktion till 100 procent fossilfri elproduktion till 2040. Vidare bör planeringen för ökad elanvändning utgå från ett prognosticerat elbehov på minst 300 TWh 2045, vilket innebär en fördubbling av dagens behov. Den befintliga fossilfria energiförsörjningen har fortsatt en viktig roll att spela, men det behövs ett stort tillskott av fossilfri el till följd av elektrifieringen. Myndigheterna inom energiområdet ska bidra i arbetet med att genomföra den nya inriktningen för energipolitiken, varför en översyn behöver göras av myndigheternas uppgifter och ansvar.

En utredare ges i uppdrag att se över myndigheternas uppgifter och ansvar inom energiområdet. Arbetet syftar till att säkerställa en effektiv ansvarsfördelning mellan myndigheterna, att uppgifter och ansvar är tydligt definierade och att goda förutsättningar finns för att myndigheterna ska kunna bidra i arbetet med att genomföra energipolitiken utifrån sina respektive kärnuppgifter och ansvarsområden.

Utredaren ska bl.a. analysera vilka fördelar och nackdelar som finns med att organisera Affärsverket svenska kraftnäts (Svenska kraftnäts) verksamhet på ett annat sätt än idag. Vidare ska utredaren analysera och föreslå hur Statens energimyndighets (Energimyndighetens) uppgifter och ansvar bör förändras för att myndigheten ska få goda förutsättningar att leda och samordna

arbetet så att alla delar av energisystemet inom 20 år blir fossilfria samtidigt som behovet av en trygg, fossilfri energiförsörjning tillgodoses i hela landet till konkurrenskraftiga priser. Utredaren ska även analysera hur Energimyndighetens uppgifter och ansvar kan utvecklas för att myndigheten fortsatt ska kunna bidra till Sveriges internationella klimatarbete och den globala omställningen av energisystem.

Energimarknadsinspektionens och Elsäkerhetsverkets uppgifter och ansvar ska ses över i förhållande till övriga myndigheter på området. Vad gäller Elsäkerhetsverket ska utredaren även överväga om det finns alternativa sätt att organisera verksamheten. Vidare ingår att analysera om myndigheternas ledningsformer är ändamålsenliga.

Uppdraget innehåller flera delar och ska slutredovisas senast den 29 mars 2024.

Behovet av en översyn

Utfasningen av de fossila bränslena utgör kärnan i klimatarbetet. Sverige tog ett stort och viktigt steg när elförsörjningen genom kärnkraftsutbyggnaden 1972–1985 i praktiken blev fossilfri. Samtidigt ersattes fossil energi i fjärrvärmens med biobränslen. Idag används fortfarande stora mängder olja, men också kol och fossilgas, i transportsektorn och industrin. För att Sverige ska lyckas ersätta de fossila bränslena behöver berörda myndigheter få ett tydligare ansvar för sina respektive delar av arbetet.

Energiförsörjning är en viktig samhällsfunktion som måste fungera under såväl normala förhållanden som vid framtida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig. Utfasningen av de fossila bränslena i kombination med en expanderande industriproduktion leder till ett växande behov av el i hela samhället. Scenarioanalyser pekar på att elanvändningen kan komma att fördubblas till följd av att industrin och transportsektorn elektrifieras (Myndighetsgemensam uppföljning av samhällets elektrifiering, Energimyndigheten, 2023:02).

Elproduktion och elnät har hittills inte kunnat byggas ut i takt med den stigande efterfrågan på kapacitet i alla delar av Sverige. Det finns ett stort investeringsbehov inom industrin i Sverige, dels för befintliga industrier som vill ställa om till fossilfri produktion, dels för industrier som söker nyetablering i Sverige. Dessa investeringar genererar sysselsättning och stärkt

konkurrenskraft för industrin i Sverige på såväl regional som global nivå. Det i sin tur underlättar det globala klimatarbetet då export av klimatneutrala varor från Sverige sänker konsumtionsutsläppen i andra länder. Ett utbyggt elkraftsystem behövs för att fasa ut fossila bränslen ur transport- och industrisektorn och för att ge industrin möjlighet att växa. Om inte takten i utbyggnaden ökar riskerar klimatomställningen i hela samhället att bromsas upp. Energipolitiken behöver därför utvecklas och inriktas på att kunna möta ett prognosticerat elbehov på minst 300 TWh 2045.

En av regeringens främsta prioriteringar är därför att skapa förutsättningar för ny planerbar och fossilfri elproduktion i Sverige i syfte att återupprätta en leveranssäker och trygg elförsörjning samt att åstadkomma en effektiv klimatomställning. Kärnkraften har en avgörande roll i detta.

För att kunna hantera omläggningen av energipolitiken och de utmaningar som det växande behovet av el ger upphov till behöver myndigheterna bidra utifrån sina respektive ansvarsområden. En förutsättning för att uppnå detta är att myndigheternas uppgifter och ansvar är tydliga och att de uppgifter som myndigheterna har kan utföras på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. En översyn av myndigheternas uppgifter och ansvar inom energiområdet bör därför genomföras.

Uppdraget

En utredare ges i uppdrag att se över Svenska kraftnäts, Energimyndighetens, Energimarknadsinspektionens och Elsäkerhetsverkets uppgifter och ansvar. Vad gäller Elsäkerhetsverket ska utredaren även överväga om det finns alternativa sätt att organisera verksamheten. Vidare ingår att analysera om myndigheternas ledningsformer är ändamålsenliga. En utgångspunkt för utredningsarbetet ska vara att eftersträva en renodling av myndigheternas uppgifter och ansvar, bl.a. utifrån vad som följer av EU:s regelverk inom energiområdet.

Svenska kraftnät har en central roll i att utveckla elsystemet och transmissionsnätet i förhållande till de behov som följer av energiomställning och elektrifiering samt en trygg elförsörjning och totalförsvarets återuppbyggnad. Det handlar bl.a. om att förbättra förutsättningarna för planerbar och fossilfri elproduktion, bygga ut elnätet för att möjliggöra elektrifiering och möta ökade krav på robusthet och redundans, och att ha ett proaktivt förhållningssätt till dessa uppgifter.

Svenska kraftnät har ett stort och omfattande uppdrag. Det bör utredas om detta uppdrag kan organiseras på ett annat sätt i syfte att tydliggöra Svenska kraftnäts uppgifter och ansvar. Utredaren ska därför analysera vilka fördelar och nackdelar som finns med att

- dela upp Svenska kraftnäts nuvarande uppgifter i ett bolag respektive en myndighet eller ett affärsverk,
- ändra verksamhetsform för Svenska kraftnät från affärsverk till vanlig förvaltningsmyndighet,
- behålla nuvarande verksamhetsform (affärsverk).

Analysen bör inkludera en jämförelse av hur andra närliggande länder har organiserat uppgifterna. Utredaren ska föreslå hur roller och ansvar för uppgifterna kan fördelas och tydliggöras för de olika alternativen samt hur regeringens styrning av Svenska kraftnät i dess nuvarande verksamhetsform som ett affärsverk kan vidareutvecklas för att förbättra förutsättningarna för Svenska kraftnät att utföra sina uppgifter. Utredaren ska lämna nödvändiga författningsförslag och redovisa konsekvenserna av förslagen på ett sätt som motsvarar vad som gäller för kommittéer enligt 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474).

Vidare ska utredaren analysera hur förutsättningarna för regeringens styrning och insynen i verksamheten påverkas av hur verksamheten organiseras.

Denna del av uppdraget ska redovisas senast den 20 oktober 2023.

Energimyndigheten är förvaltningsmyndighet för frågor om tillförsel och användning av energi i samhället. Myndigheten ska leda och samordna utfasningen av de fossila bränslena. Myndigheten ska planera för och främja ett energisystem som kan möjliggöra klimatomställning och elektrifiering, säkra en konkurrenskraftig och trygg energiförsörjning samt bidra till totalförsvarets återuppbyggnad. I rollen ingår även att bidra till regeringens internationella arbete för global klimatomställning. Inom ramen för denna uppgift, och tillsammans med berörda sektorer, ska myndigheten leda och samordna arbetet med att fasa ut de fossila bränslena där en avgörande del består i att planera för och främja fossilfri elproduktion där den behövs som bäst för energisystemet.

Utredaren ska därför

- analysera hur Energimyndighetens uppgifter och ansvar för ett fossilfritt energisystem, inklusive att möjliggöra ökad fossilfri elproduktion och elektrifiering, kan utvecklas och tydliggöras,
- analysera om Energimyndighetens uppgifter och ansvar som beredskapsmyndighet med sektorsansvar för energiförsörjning behöver utvecklas eller förtydligas i förhållande till de uppgifter och det ansvar som Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen har,
- analysera om och i så fall hur Energimyndighetens uppgifter och ansvar kan utvecklas för att bidra till Sveriges internationella klimatarbete och den globala omställningen av energisystem,
- föreslå hur regeringens styrning av Energimyndigheten kan vidareutvecklas för att skapa bättre förutsättningar för myndigheten att utföra sina uppgifter,
- lämna nödvändiga författningsförslag, och
- redovisa konsekvenserna av förslagen på ett sätt som motsvarar vad som gäller för kommittéer enligt 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474).

Denna del av uppdraget ska redovisas senast den 21 december 2023.

Energimarknadsinspektionen ansvarar bl.a. för tillsyn, tillståndsgivning och regelutveckling inom energimarknaderna. Elsäkerhetsverket är förvaltningsmyndighet för tekniska säkerhetsfrågor på elområdet. Föreslagna förändringar i roller och ansvar för Svenska kraftnät och Energimyndigheten kan komma att påverka även Energimarknadsinspektionens och Elsäkerhetsverkets verksamheter.

Utredaren ska därför

- analysera om och i så fall hur Energimarknadsinspektionen och Elsäkerhetsverket påverkas av förändringar i uppgifter och ansvar för Svenska kraftnät och Energimyndigheten,
- vid behov föreslå hur regeringens styrning av Energimarknadsinspektionen och Elsäkerhetsverket kan vidareutvecklas i syfte att uppnå tydligare uppgifter och ansvar för myndigheterna inom energiområdet,
- lämna nödvändiga författningsförslag, och

- redovisa konsekvenserna av förslagen på ett sätt som motsvarar vad som gäller för kommittéer enligt 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474).

Denna del av uppdraget ska redovisas senast den 29 mars 2024.

Utredaren ska bedriva sitt arbete i nära samarbete och med stöd av Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) och följa pågående arbete inom Regeringskansliet som är av betydelse för översynen. Utredaren ska också förhålla sig till andra utredningar och uppdrag beslutade av regeringen eller Regeringskansliet som berör de myndigheter som omfattas av översynen. Vidare ska utredaren föra dialog med berörda myndigheter under arbetets gång.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 29 mars 2024.